

Dekarbonizace elektřiny v ČR

Adam Bílek

18.10.2023

O čem se dnes budeme bavit?

1. Z čeho dnes vyrábíme elektřinu?
2. Otázka spotřeby
3. Odlišné druhy zdrojů a stabilita sítě
4. Z čeho můžeme v ČR vyrábět nízkoemisní elektřinu?
5. Jaké jsou scénáře dekarbonizace?
6. Fosilní phase-out a kapacitní platby

EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V ČR PODLE SEKTORŮ

Celkové emise České republiky za rok 2021.

Co znamená CO₂eq?

Zatímco energetika, doprava a další oblasti, v nichž je zásadní spalování, produkuje přímo emise CO₂, v zemědělství a odpadovém hospodářství jde především o emise metanu (CH₄) a oxidu dusného (N₂O). Ty se přepočítávají na množství oxidu uhličitého, které by mělo stejný oteplicí efekt (ekvivalent CO₂).

VERZE 2023-10-03 LICENCE CC BY 4.0
více info na faktaoklimatu.cz/emise-cr

Emise z lesnictví a využití půdy nezobrazujeme.
zdroj dat: Evropská agentura pro životní prostředí

Z čeho v ČR dnes vyrábíme elektřinu?

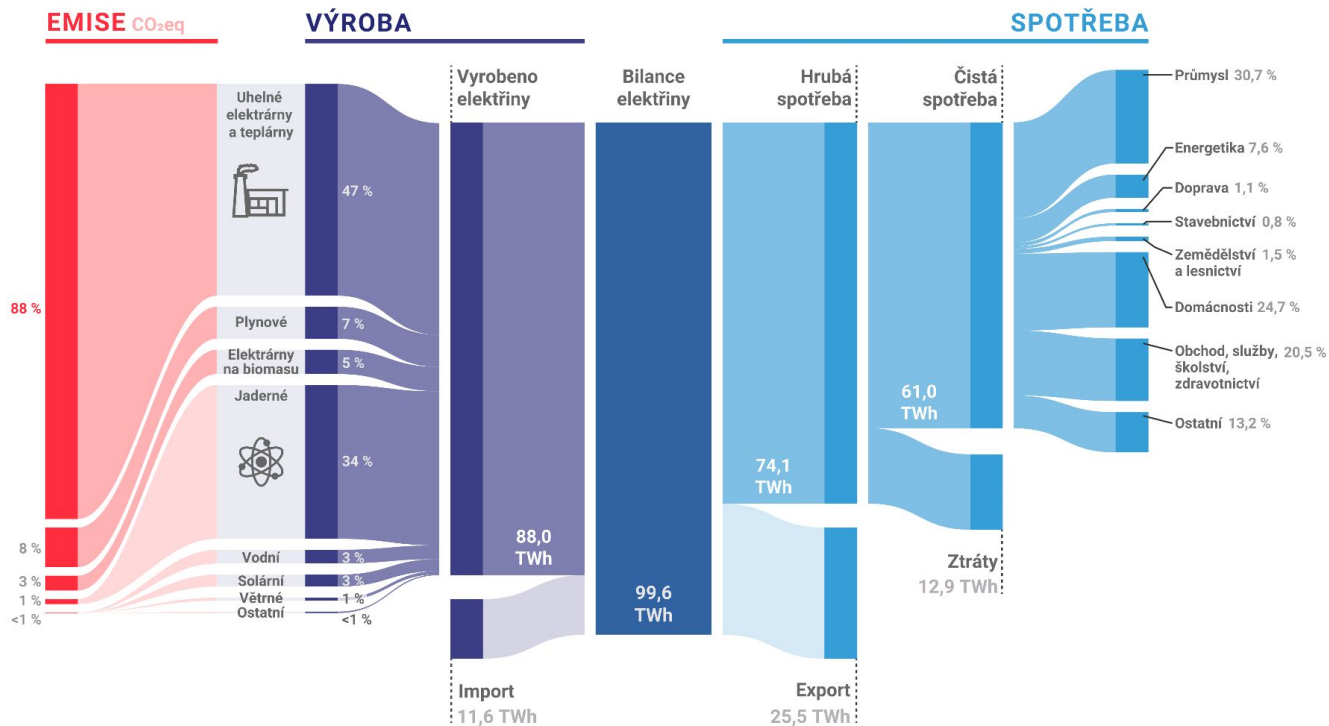
- Uhlí 43,4 %
- Jádro 36,4 %
- Zemní plyn 7,8 %
- Biomasa 6,2 %
- Slunce 3 %
- Hydro 2,4 %
- Vítr 0,8 %

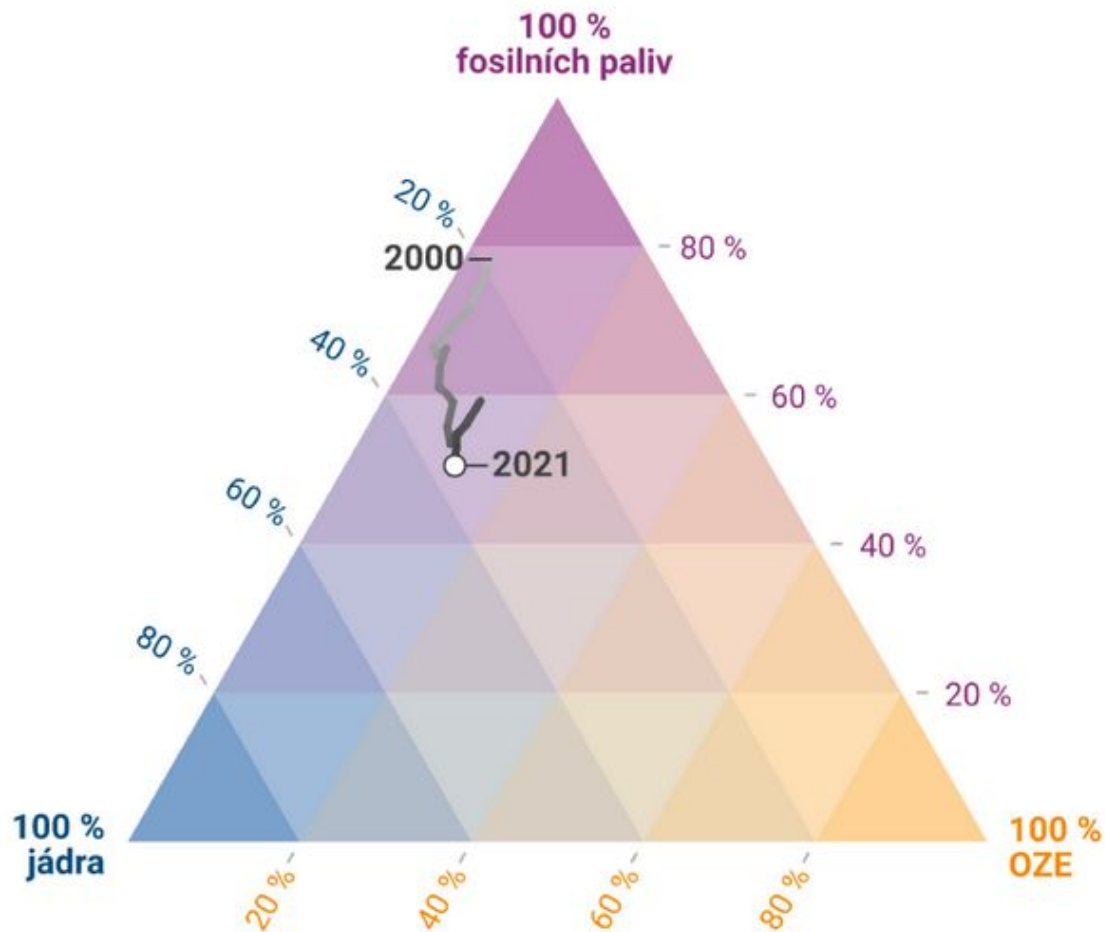
Z čeho v ČR dnes vyrábíme elektřinu?

- Uhlí 43,4 % ~ 820 g CO₂/kWh
- Jádro 36,4 % ~ 12 g CO₂/kWh
- Zemní plyn 7,8 % ~ 490 g CO₂/kWh
- Biomasa 6,2 % ~ 230 g CO₂/kWh
- Slunce 3 % ~ 48 g CO₂/kWh
- Hydro 2,4 % ~ 24 g CO₂/kWh
- Vítr 0,8 % ~ 11 g CO₂/kWh

ELEKTŘINA V ČR: VÝROBA, SPOTŘEBA A EMISE

V roce 2018 produkovaly uhelné zdroje naprostou většinu emisí v rámci české elektroenergetiky.

Fosilní paliva

50,5 %

Jádro

36,7 %

Obnovitelné zdroje

12,8 %

Hrubá roční výroba

83,7 TWh

Čistý export

11,1 TWh

Emisní intenzita

406,0 kg CO₂eq/MWh

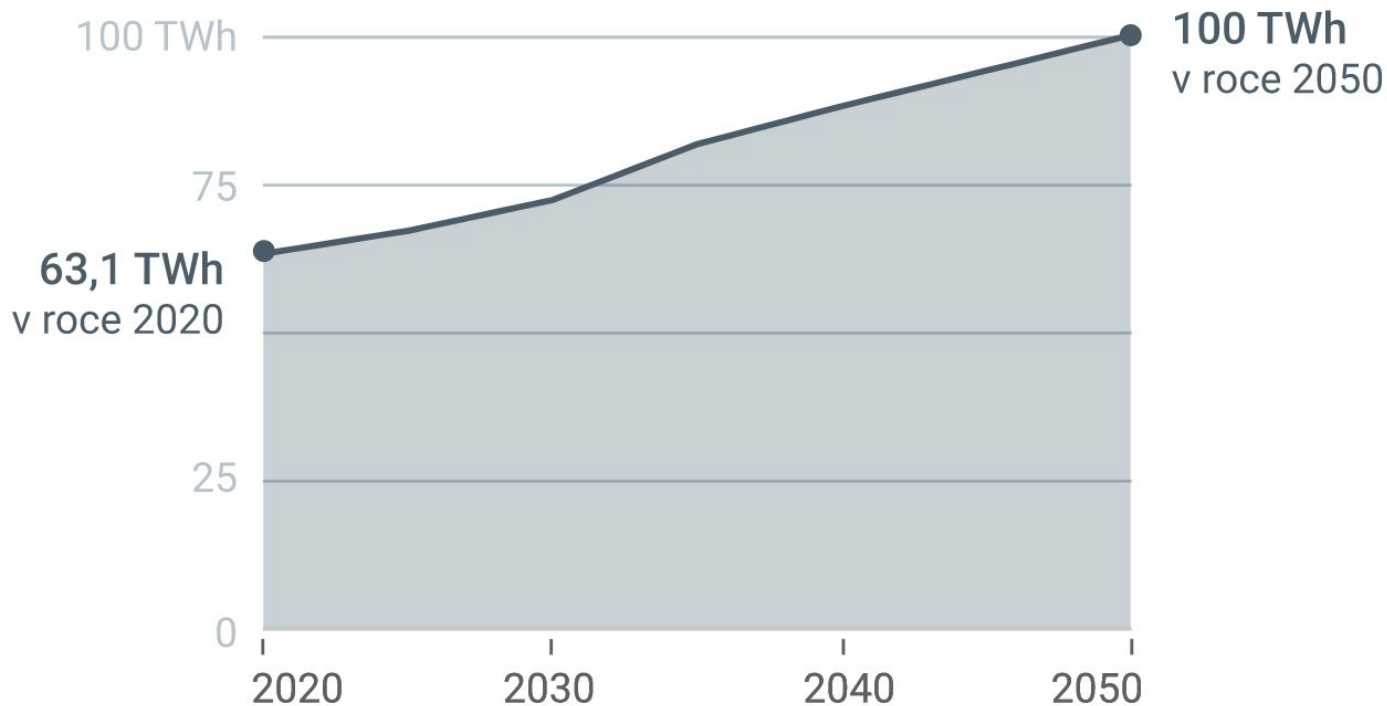
Jak to bude se spotřebou elektřiny?

→ Bude stagnovat, růst či klesat?

SPOTŘEBA ELEKTŘINY V DALŠÍCH DEKÁDÁCH POROSTE

Ilustrativní vývoj spotřeby elektřiny* v ČR v dalších dekádách.

* Součet čisté spotřeby a ztrát v sítích

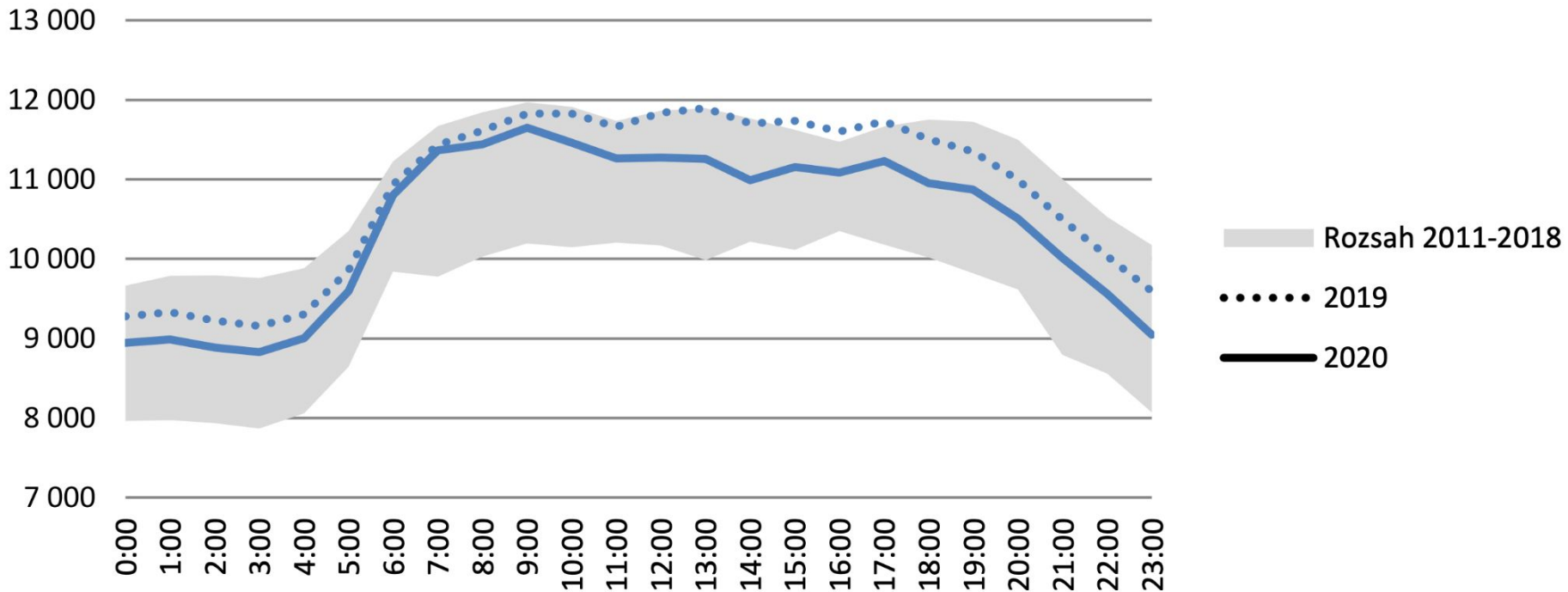
Nárůst spotřeby elektřiny

- Nárůst spotřeby elektřiny je spojen s dekarbonizací jiných oblastí
- Elektrifikace (dopravy, průmyslu, tepla)
- Kde tu elektřinu vezmem?

Zdroje elektřiny a stabilita

- Stabilní výroba (uhlí, jádro)
- Flexibilní výroba (plyn, biomasa)
- Proměnlivá výroba (slunce, vítr)
- Ukládání (baterie, přečerpávací elektrárny)
- Výroba a spotřeba musí být perfektně vybalancovaná
- **Zajištění kompletní stability dodávek elektřiny jako klíčový cíl**

Průběh spotřeby brutto ve dnech ročního maxima (MW)

Slunce

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

Na potenciální výrobu 100 TWh ročně stačí okolo 2,5 % území ČR.

ZRALOST TECHNOLOGIE

● zralá

V pokročilé fázi škálování. Nadále probíhá intenzivní výzkum a vývoj.

NÁKLADY (EUR / MWh)

Odhad platí v případě velké instalace solárních zdrojů v ČR. Další náklady souvisejí s jejich integrací do sítě a vyrovnáváním výkyvů ve výrobě.

FLEXIBILITA VÝROBY

Výroba se řídí počasím

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

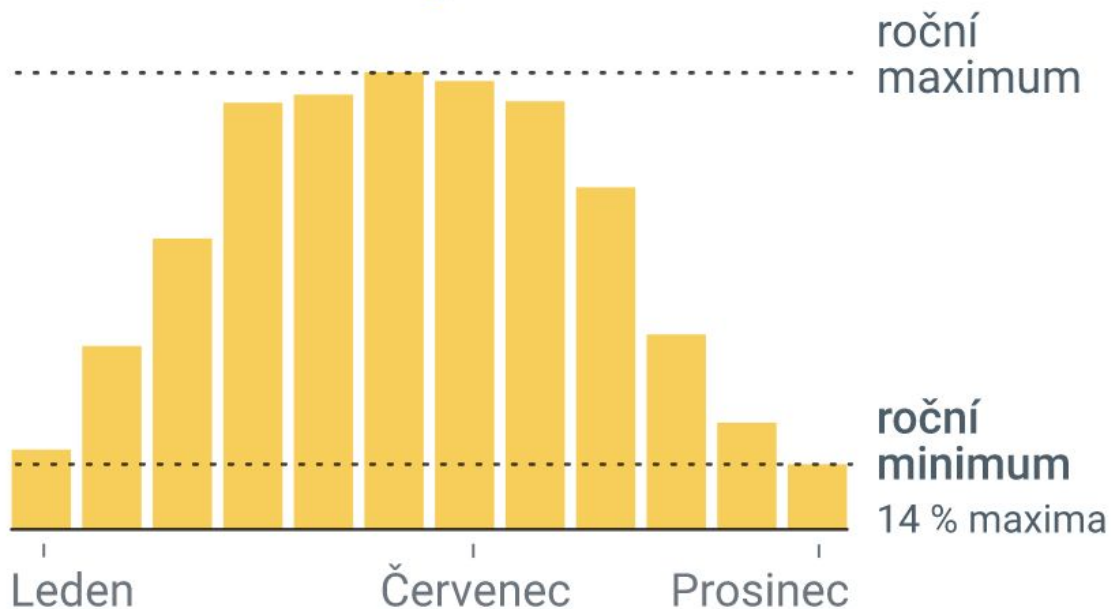
☀ na jaře a v létě

75 % roční výroby spadá do letní poloviny roku (duben–září). V červnu se ze slunce vyrobí asi 4x více elektřiny než v prosinci.

VÝROBA V PRŮBĚHU ROKU

Průměrná výroba po měsících za roky 2015–2020

Solární elektrárny

Vítr

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 | 0,7

rok 2050 až 10–30

Technický potenciál okolo 70 TWh za rok je omezen mírou přijetí větrných elektráren obyvateli ČR.

ZRALOST TECHNOLOGIE

● zralá

V pokročilé fázi škálování, nadále probíhá intenzivní vývoj.

NÁKLADY (EUR / MWh)

 50–60

Odhad platí pro pozemní vítr v ČR. Další náklady ale souvisejí s integrací do sítě a vyrovnáváním výkyvů ve výrobě.

FLEXIBILITA VÝROBY

Výroba se řídí počasím

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

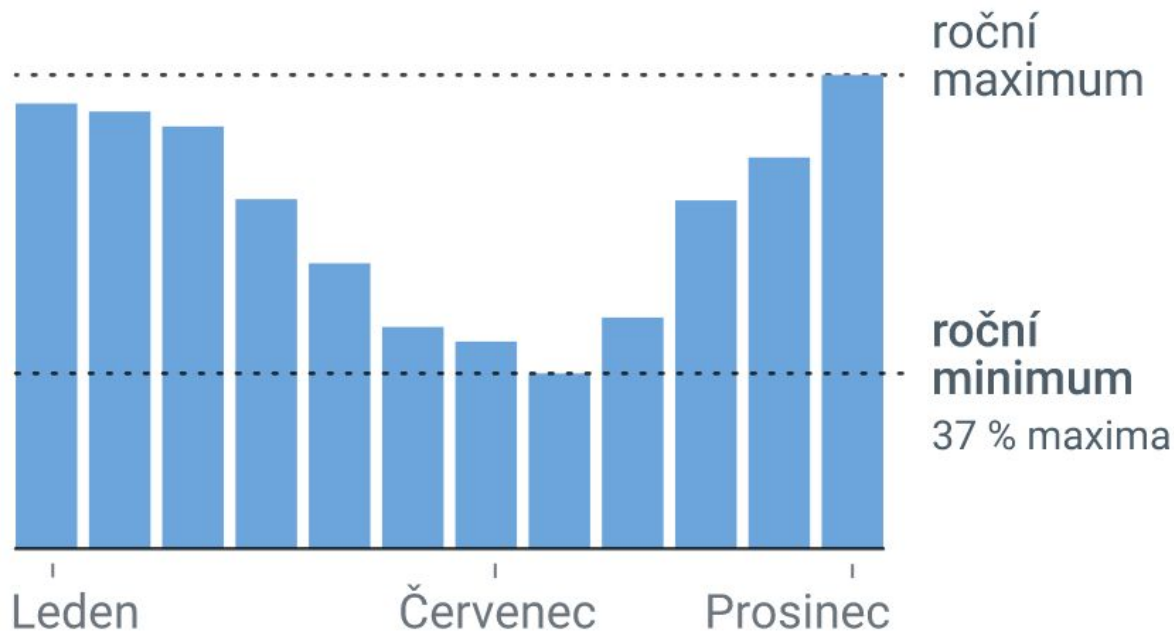
 na podzim a v zimě

65 % roční výroby spadá do zimní poloviny roku (říjen–březen). V prosinci se z větru vyrobí asi 2,5× víc elektřiny než v srpnu.

VÝROBA V PRŮBĚHU ROKU

Průměrná výroba po měsících za roky 2015–2020

Větrné elektrárny

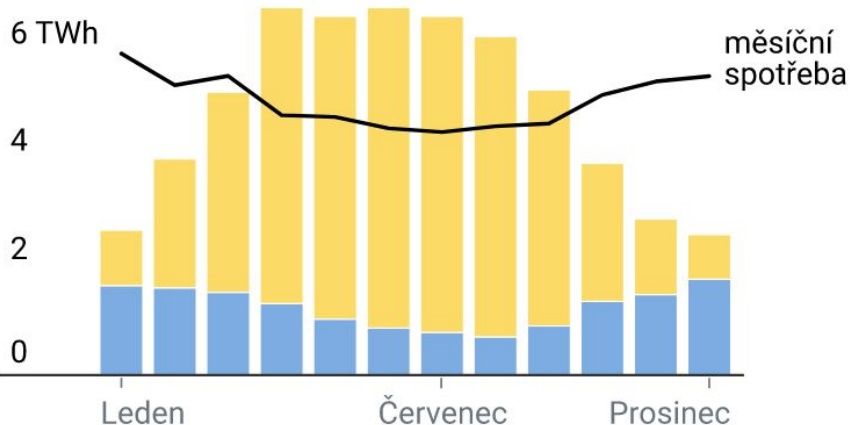
SOUČASNÁ PŘEVAHA SLUNCE V ČR NEVEDE K SEZÓNĚ VYVÁŽENÉ VÝROBĚ

V ČR potřebujeme zásadně posílit využívání větrných zdrojů.

■ Solární elektrárny   ■ Větrné elektrárny   ~ Spotřeba

PŘEVAHA SLUNCE

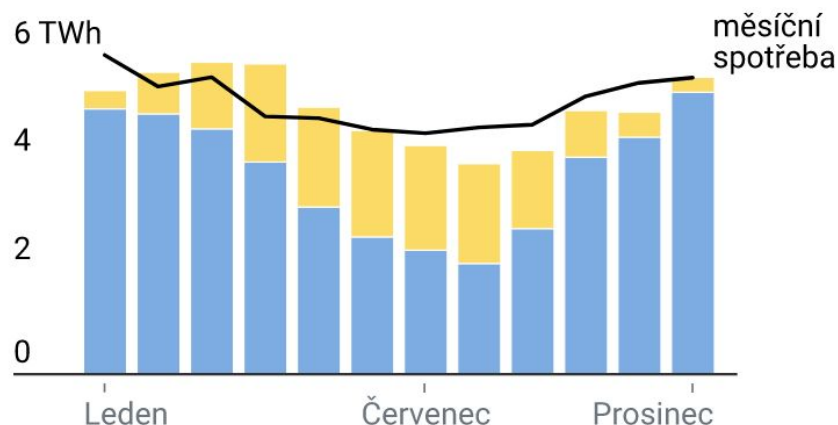
Vyžaduje sezónní akumulaci

15 TWh z **větru** a 45 TWh ze **slunce**

PŘEVAHA VĚTRU

Výroba zhruba odpovídá spotřebě

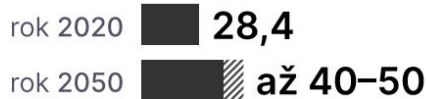

45 TWh z **větru** a 15 TWh ze **slunce**

Konvenční jádro

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

Potenciál dvou stávajících lokalit je až okolo 50 TWh za rok. Otevírání nových lokalit je mimořádně složité.

ZRALOST TECHNOLOGIE

● zralá

Design reaktorů se stále vyvíjí. Se stavbou současné generace reaktorů III+ máme ale zatím v Evropě poměrně málo zkušeností.

NÁKLADY (EUR / MWh)

Platí při rozpočítání investice na prvních 60 let provozu. Dalších případných 20 let provozu je pak cena nižší.

FLEXIBILITA VÝROBY

● střední

Moderní reaktory dokáží za provozu flexibilně snižovat výkon, třeba až k 25 % instalovaného výkonu.

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

❄️ mírně více v zimě

Pokud se plánované odstávky bloků rozloží v letním období.

V ZIMĚ SPOTŘEBU TĚŽKO POKRYJEME ZE SLUNCE A VĚTRU

Sezónní výroba v ČR v roce 2050 při výrazném rozvoji solární a větrné energetiky.

STABILNÍ VÝROBA

■ Jádru

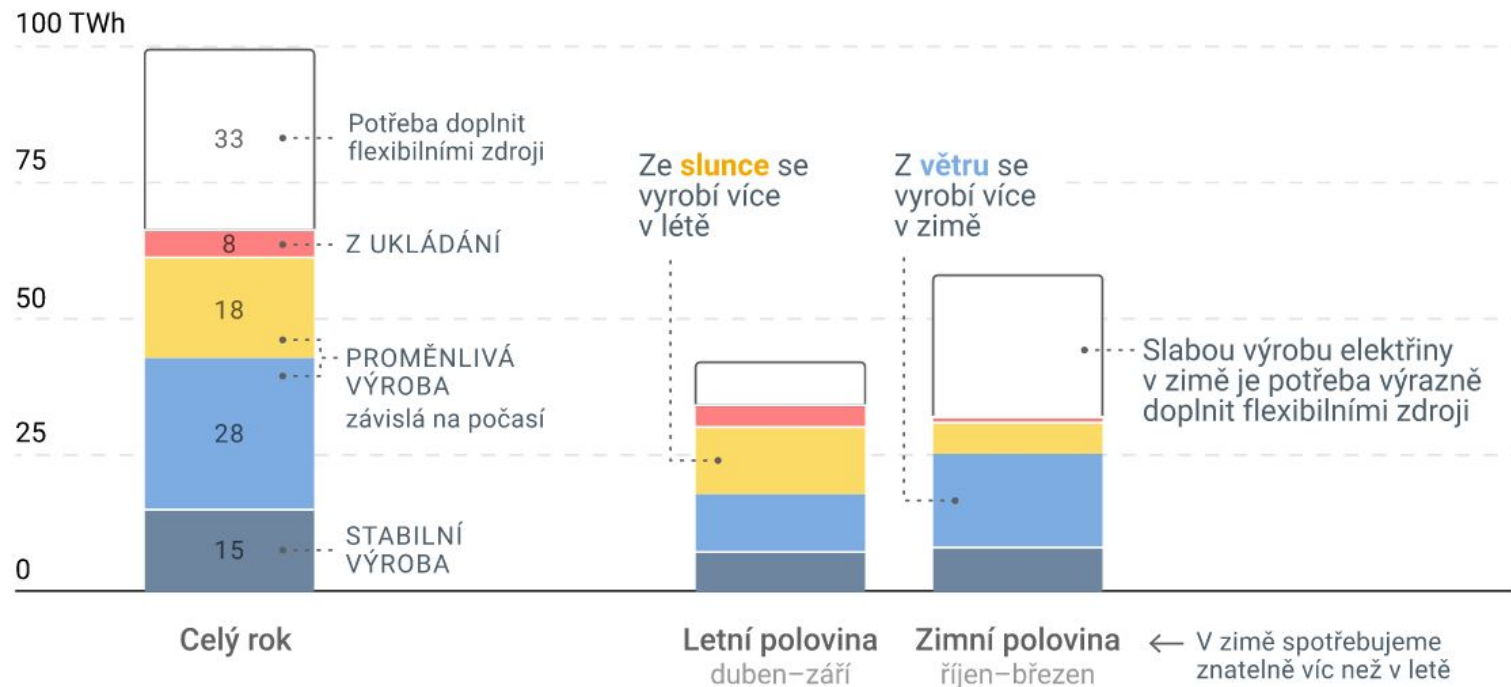
PROMĚNLIVÁ VÝROBA

■ Slunce ■ Vítr

Z UKLÁDÁNÍ

■ Krátkodobé

(baterie, přečerpávací elektrárny)

Hydro

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 | **2,1**

rok 2050 | **až 2,3**

Mírný rozvoj lze čekat nanejvýš u malých vodních elektráren.

ZRALOST TECHNOLOGIE

● **zralá**

Efektivita je blízko teoretickému limitu, další podstatný vývoj není možný.

NÁKLADY (EUR / MWh)

● **40–100**

Cena velice závisí na lokalitě, u malých elektráren může být i výrazně vyšší.

FLEXIBILITA VÝROBY

● **střední**

Velmi rychlá regulace výkonu. Přehrada ale nemůže zadržet vše, musí garantovat určitý průtok. Nelze tak zacházet flexibilně s celým objemem roční výroby elektřiny.

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

● **mírně více na jaře**

Výroba kolísá během roku: závisí na množství srážek. Podobně mohou kolísat i celé roky a lišit se od dlouhodobého průměru až o $\pm 20\%$.

Biomasa

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 | **4,7**
rok 2050 ■ až **10–25**

Potenciál rozvoje biomasy záleží na jejím dalším využívání (mimo výrobu elektřiny).

ZRALOST TECHNOLOGIE

● **zralá**

Výroba bioplynu i spalování biomasy jsou rozšířené a zralé technologie. Nadále probíhá intenzivní vývoj, obzvláště u pokročilých biopaliv.

NÁKLADY (EUR / MWh)

-----●----->
100–200

Různá – záleží na typu biomasy a udržitelnosti celého procesu. Obecně je ale tato výroba elektřiny poměrně drahá.

FLEXIBILITA VÝROBY

● **vysoká ***

* V ČR dnes neumožňuje velkou flexibilitu. Lze ji ale využívat výrazně flexibilněji, obzvláště ve formě biometanu.

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

Nezávislé na sezóně

Malé modulární reaktory

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 × 0

rok 2050 až 10–30 ?

Část potenciálního rozvoje závisí na tom, zda veřejnost přijme reaktory v dalších lokalitách (například jako náhradu některých dnešních tepláren).

ZRALOST TECHNOLOGIE

● prototypy

Desítky různých typů reaktorů jsou ve vývoji, v této dekádě se očekává významný posun. První SMR běží v Číně a v Rusku, po světě jsou schvalovány nebo se staví další.

NÁKLADY (EUR / MWh)

 100–200 ?

Na relevantní odhad cen je příliš brzy. Může ještě trvat desítky let, než bude ve srovnání s konvenčním jádrem levnější.

FLEXIBILITA VÝROBY

● vysoká

Ještě vhodnější na vyrovnávání proměnlivé výroby ze slunce a větru než konvenční jádro.

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

Nezávislé na sezóně

Uhlí nebo plyn s CCS (Zachytávání CO2)

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 × 0

rok 2050 až 10–40 ?

Omezením potenciálního rozvoje je kapacita úložišť (ve střední Evropě zatím neexistují).

ZRALOST TECHNOLOGIE

● prototypy

V provozu je pouze jedna elektrárna s CCS (v Kanadě). Chybí trvalá úložiště uhlíku – ve střední Evropě se chystají jen demonstrační projekty.

NÁKLADY (EUR / MWh)

 50–500 ?

Bez ceny paliva (a uhlíku) jsou odhady v rozsahu 40–100 EUR. Cena zemního plynu může přidat až stovky EUR navíc.

FLEXIBILITA VÝROBY

● vysoká

Vhodné na vyrovnávání výkyvů ve výrobě, zejména v případě zemního plynu s CCS.

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

Nezávislé na sezóně

Zelený nebo modrý vodík

VÝROBA V ČR (TWh)

a potenciál rozvoje do roku 2050

rok 2020 × 0

rok 2050 ■ až 10–20 ?

Potenciál rozvoje závisí na dostupnosti zeleného vodíku. V současnosti se ho celosvětově vyrábí velmi málo.

ZRALOST TECHNOLOGIE

● prototypy

Dnes umíme spalovat směs vodíku a zemního plynu (s 50–75 % vodíku). Probíhá intenzivní vývoj turbín na spalování 100% vodíku.

NÁKLADY (EUR / MWh)

100–200 ?

Z toho cena paliva (zeleného vodíku) tvoří dnes 70–150 EUR. Další desítky EUR přidá stavba a provoz vodíkových elektráren.

FLEXIBILITA VÝROBY

● vysoká

Ideální pro vyrovnávání výkyvů ve výrobě (rychlá regulace výkonu, nízké investiční náklady, vysoká cena paliva).

SEZÓNÍ VARIABILITA

Kdy se vyrábí více?

Nezávislé na sezóně

Co z toho vyplývá?

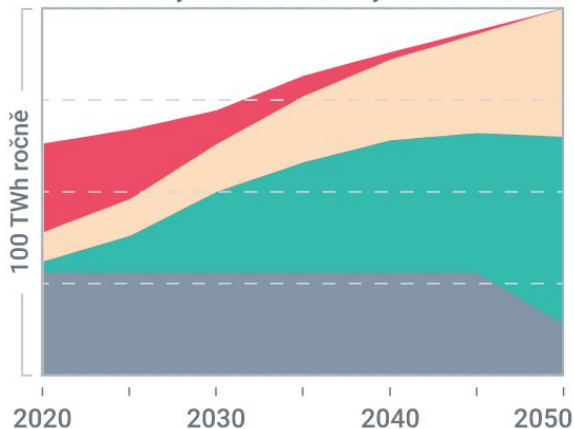
- Potřeba masivního rozvoje solární, ale zejména větrné elektřiny
- Držet nebo lehce navýšit jádro
- Budovat infrastrukturu a podporu pro nízkoemisní flexibilní zdroje (vodík, biomasa, malé modulární reaktory, CCS)
- Jak to může vypadat?

Úspěšné scénáře

■ Jádno ■ Slunce a vítr ■ Nízkoemisní flexibilní zdroje ■ Fosilní zdroje ■ Import

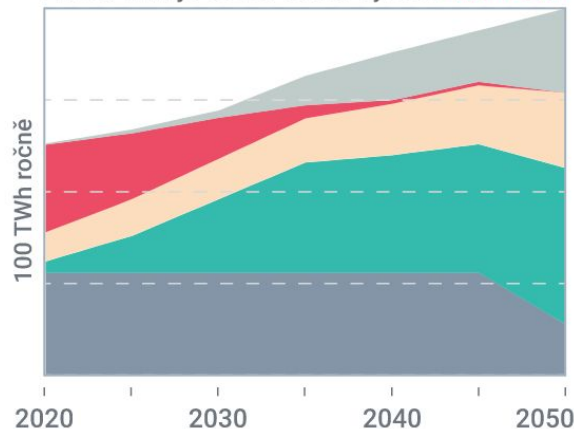
SLUNCE A VÍTR + ZELENÝ VODÍK

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **256 TWh**

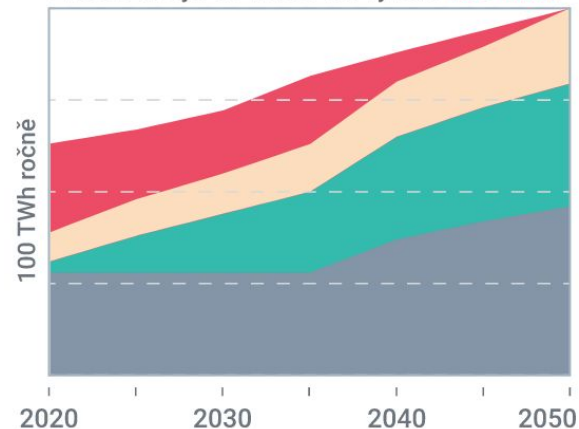
SLUNCE A VÍTR + IMPORT

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **246 TWh**

SLUNCE A VÍTR + JÁDRO

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **409 TWh**

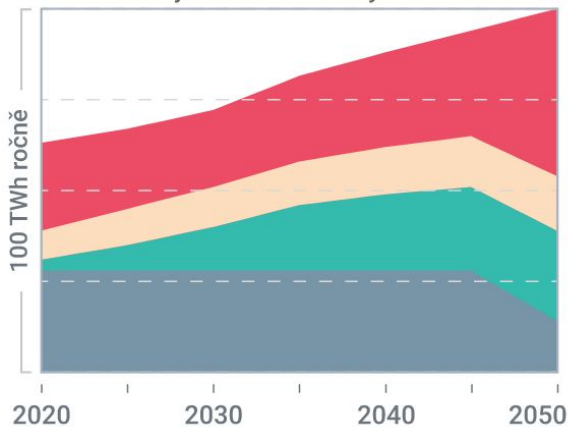

Neúspěšné scénáře

■ Jádno ■ Slunce a vítr ■ Nízkoemisní flexibilní zdroje ■ Fosilní zdroje

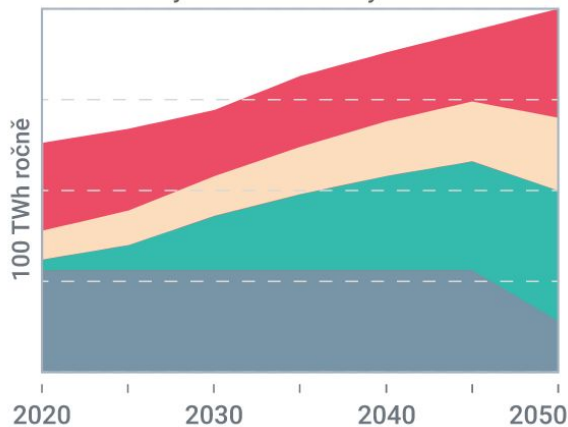
MÁLO VĚTRNÝCH ZDROJŮ

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **819 TWh**

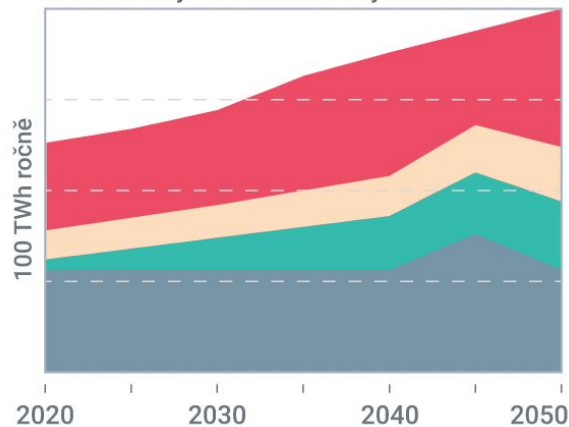
SELHÁNÍ JADERNÝCH STAVEB

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **656 TWh**

ZPOŮDĚNÍ JÁDRA BEZ SLUNCE A VĚTRU

Z fos. zdrojů se za 30 let vyrobí **898 TWh**

Fosilní phase-out a otázka kapacitních plateb

- Rozdíl 100% x 99% fosilního phase-out
- Držení fosilní rezervy
- Hrozba fosilního lock-in?
- Platby za vyrobenou elektřinu x platby za kapacitu

Co z toho vyplývá?

- Je nutné a možné výrazně navýšit podíl OZE, zejména větru
- Spotřeba elektřiny poroste
- Kompletní phase-out fosilních paliv může trvat dlouho, ale výrazné omezení je možné dříve
- Počítá se každá kilowatthodina

Děkuji za pozornost!

Adam Bílek

adam.bilek@faktaoklimatu.cz

